

Gitanos, 2006

Museu Etnològic de Barcelona

Passeig de Santa Madrona s/n
Parc de Montjuïc
08038 Barcelona

Telèfon: 93 424 68 07
Fax: 93 423 73 64

museuetnologic@mail.bcn.es
www.museuetnologic.bcn.es

HORARI

MUSEU

- Del 25 de setembre al 24 de juny de 10 a 14 hores
Dimarts i dijous de 10 a 19 hores
 - Del 25 de juny al 24 de setembre de 12 a 20 hores
Diumenge d'11 a 15 hores
- Dilluns tancat

BIBLIOTECA

De dimarts a divendres de 10 a 14 hores
Dijous de 15 a 19 hores

Transports

Autobús 55, a la porta del museu
Metro estació Plaça d'Espanya
Funicular de Montjuïc

Activitats

Visites guiades, tallers, conferències, narració oral i concerts
Servei d'informació i reserva
932 155 264

PATROCINA

manual color

Institut de cultura: **Museu Etnològic**

GITANOS

La cultura dels *rom* a Catalunya
La cultura de los *rom* en Catalunya
Gypsies, the *rom* culture in Catalonia

Exposició / Exposición / Exhibition
6-2006 / 6-2007

Amb la col·laboració de:
CONSELL MUNICIPAL DEL POBLE GITANO DE BARCELONA

Ajuntament de Barcelona

Disseny: Martina Vilagellu. Fotografies: Ildre G. Puntí. Impressió: Grup 3, s.l. D. leg. B. 28.931-06

Gitanos, la cultura dels rom a Catalunya

Durant molt de temps l'origen del poble gitano, dels *rom*, va ser un misteri. Actualment, però, la majoria dels investigadors estan d'acord a situar-lo al nord-oest de l'Índia.

Es desconeix la raó que va empenyer els *rom* a marxar de l'Índia, però se sospita que va ser una deportació en massa dels perdedors d'una cruel guerra que hauria tingut lloc a la darrera del segle IX.

La família, el respecte als ancians, l'hospitalitat i la solidaritat entre gitanos constitueixen els primers punts de la gitanitat.

Fins al segle XVIII s'havia dit que els gitanos utilitzaven un argot de malfactors. Però els gitanos parlen una llengua antiga i encara viva, el romanó, que té diversos dialectes i que sembla procedir d'una forma dialectal del sànscrit.

La influència de les cultures d'acollida amb les quals els *rom* van compartir territori, va enriquir els seus costums i tradicions, ja que van incorporar d'aquelles el que s'adaptava millor a la seva pròpia cultura. Sovint van desenvolupar

activitats econòmiques lligades a aquelles societats. A Catalunya, van treballar com a jornalers al camp o en treballs temporals relacionats amb el període preindustrial; així, hi va haver gitanos treballant com a llauradors, com a pescadors a la costa, com a traguers i com a obrers manuals.

La imatge dels gitanos sovint ha estat deformada dins de la cultura tradicional, però la gitanitat ha inspirat a Catalunya un ric corpus de costums populars. L'atractiu de la vida bohèmia i de la llibertat que se suposava que gaudien els gitanos, a més del seu exotisme, van inspirar, també, la mirada dels artistes. Fa tant de temps que els gitanos fan música, que han deixat aportacions memorables en el patrimoni musical dels llocs on han estat. Aquí, per exemple, la popular rumba catalana ha estat considerada pels entesos com el més recent dels estils musicals apareguts en una societat urbana el segle XX.

Les etapes i la geografia de la repressió contra el poble gitano tenen una estreta relació amb la

configuració de l'Estat absolutista. A Catalunya, la situació serà un xic diferent, a causa de la incipient industrialització del segle XVIII, que va permetre als gitanos integrar-se en el sistema de fàbrica i fer-hi treballs esporàdics. El nazisme va produir un dels episodis més cruentos de la repressió contra els *rom* a Europa: es calcula que van morir cinc-cents mil gitanos als camps d'extermini.

A mitjan segle XX, els gitanos van iniciar un procés de lluita pel reconeixement de la seva identitat cultural.

Fa sis segles que els *rom* van arribar a Catalunya. Tant de temps compartint un mateix territori ha propiciat influències en molts aspectes de la vida quotidiana entre països i gitanos. Tot i així, la cultura gitana ha aconseguit arribar al segle XXI amb la vitalitat necessària per mantenir els trets identitaris d'un poble que pren consciència de si mateix i que construeix un futur comú amb la resta de la societat.

Gitanos, la cultura de los rom en Catalunya

Durante mucho tiempo, el origen del pueblo gitano, de los *rom*, fue un misterio. Sin embargo, actualmente la mayoría de los investigadores coinciden en situarlo en el noroeste de la India.

Se desconoce la razón por la cual se vieron empujados a salir de la India, aunque se sospecha que fue una deportación en masa de los perdedores de una cruel guerra que habría tenido lugar a finales del siglo IX.

La familia, el respeto a los ancianos, la hospitalidad y la solidaridad entre gitanos constituyen los primeros pilares de la gitanidad.

Hasta el siglo XVIII se había dicho que los gitanos utilizaban un argot de malhechores. Pero los gitanos hablan una lengua antigua y todavía viva, el romanó, que tiene varios dialectos y que parece proceder de una forma dialectal del sànscrito.

La influencia de las diferentes culturas de acogida con las que los *rom* compartieron territorio, enriqueció sus costumbres y tradiciones, al incorporar de aquellas lo que mejor encajaba con su propia cultura. A menudo desarrollaron actividades económicas relacionadas con aquellas sociedades. En Cataluña, trabajaron como jornaleros en el campo o en trabajos temporales relacionados con el período preindustrial; así, hubo gitanos trabajando como labradores, como pescadores en la costa, como arrieros y como obreros manuales.

La imagen de los gitanos a menudo ha sido deformada en el seno de la cultura tradicional, pero la gitanidad ha inspirado en Cataluña un rico corpus de costumbres popula-

res. El atractivo de la vida bohemia y de la libertad que se suponía gozaban los gitanos, además de su exotismo, inspiraron también la mirada de los artistas. Hace tanto tiempo que los gitanos hacen música que han dejado ya aportaciones memorables en el patrimonio musical de los lugares donde han estado. Aquí, por ejemplo, la popular rumba catalana ha sido considerada por los entendidos como el más reciente de los estilos musicales aparecidos en una sociedad urbana del siglo XX.

Las etapas y la geografía de la represión contra el pueblo gitano tienen una estrecha relación con la configuración del Estado absolutista. En Cataluña, la situación será ligeramente distinta debido a la incipient industrialización del siglo XVIII, que permitió a los gitanos integrarse en el sistema de fábrica y realizar trabajos esporádicos.

El nazismo produjo uno de los episodios más cruentos de la represión contra los *rom* en Europa: se calcula que murieron quinientos mil gitanos en los campos de exterminio.

A mediados del siglo XX, los gitanos iniciaron un proceso de lucha por el reconocimiento de su identidad cultural.

Hace seis siglos que los *rom* llegaron a Cataluña. Tanto tiempo de compartir un mismo territorio ha propiciado influencias en muchos aspectos de la vida cotidiana entre països y gitanos. Aún así, la cultura gitana ha conseguido llegar al siglo XXI con la vitalidad necesaria para mantener los rasgos identitarios de un pueblo que toma conciencia de sí mismo y que construye un futuro común con el resto de la sociedad.

Gypsies, the rom culture in Catalonia

During a long time, the origin of the gypsy people, the *rom*, has been a mystery. Nevertheless, nowadays most of the investigators agree that gypsies come from the Northeast of India.

The reason why they had to go out from India is unknown, although there is a theory that says that it could have been a massive deportation of the losers of a cruel war which took place at the end of the IX century.

The family, the respect to the elders, hospitality and solidarity among gypsies are their first mainstays.

Until the XVII century it was said that gypsies used a criminal slang. But gypsies speak a very old language that is still alive and has several dialects: the romanó, which seems to come from a dialectal form of Sanskrit.

The influences of the societies that took them in and the several people who shared territory with the *rom*, make richer their customs and traditions, because they incorporated everything that matched with their own culture. They often developed economical activities related with those societies. In Catalonia, they worked as labourers and in temporal jobs connected to the preindustrial period. This way, there were gypsies working as farm workers and also as fishers in the coast zone, as mule drivers and manual workers.

The gypsies' image has often been deformed in the traditional culture, but gypsies in Catalonia have

inspired a rich corpus of popular customs. The appeal and attractive of bohemian life that gypsies were supposed to enjoy and their exoticism, inspired the painters imagination. It has been a long time since gypsies started to compose music and they have left memorable contributions in the musical patrimony of the places they have been. Here, for example, the popular Catalan rumba has been considered by experts as the most recent of the musical styles appeared in a urban society of the XX century.

The periods and geography of the repression against the gypsies has a close connection with the composition of the Absolutist State. In Catalonia, the situation was slightly different because of industrialisation in the XVII century, which allowed gypsies to integrate in the factory system and to temporary jobs. Nazism caused one of the more cruel history episodes against gypsies' repression in Europe: more or less 500.000 gypsies died in the extermination camps.

In half of the XX century, gypsies started to fight for the recognition of their cultural identity.

The *rom* arrived to Catalonia six centuries ago. Such a long time of sharing the same territory has favoured that gypsies and "payos" to influence each other. However, gypsies' culture has got to the XX century with the necessary vitality to maintain the identifying features of people that take conscious of themselves and build a common future with the rest of society.

